

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=24406>

Özet

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği (KSAEÖ), lise öğrencilerinin kariyer seçimleri üzerindeki aile etkisini çok boyutlu olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir uyarlama aracıdır. Özgün ölçeğin Türkçeye adaptasyonu, lise öğrencileri örnekleminde gerçekleştirilmiş olup, ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda KSAEÖ'nün dört faktörlü yapısını (Bilgi Desteği, Finansal Destek, Aile Beklentileri, Değer ve Kaynaklar) Türk kültürü bağlamında geçerli ve güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ölçek, özellikle ergenlik dönemindeki bireylerin mesleki gelişim süreçlerinde aileden algıladıkları desteğin ve beklentilerin rolünü araştırmacılar için ölçülebilir kılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği, KSAEÖ, kariyer seçimi, aile etkisi, uyarlama, lise öğrencileri, psikometrik özellikler, sosyal destek.

Yazarlar

Mehmet Berkay Özünlü, Figen Bacanlı

Amaç

Ölçeğin temel amacı, lise öğrencilerinin kariyer tercihlerini belirlerken ailelerinden algıladıkları desteğin ve maruz kaldıkları etkinin düzeyini ve niteliğini ölçmektir. Bu uyarlama çalışması, orijinal ölçeğin Türk kültürüne özgü dilsel ve kültürel geçerliliğini sağlamayı ve Türkiye'deki lise öğrencileri için güvenilir bir ölçme aracı sunmayı hedeflemiştir.

Çalışma, özellikle gençlerin kariyer gelişiminde ailenin rolünü akademik olarak incelemek isteyen araştırmacılara standart ve doğrulanmış bir araç sağlamaktadır. Ölçek, aile desteğinin sadece finansal veya bilgilendirici boyutlarla sınırlı kalmayıp, beklentiler ve kültürel değerler gibi daha derin psikososyal boyutları da içerdiğini varsaymaktadır.

Yapı

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği (KSAEÖ), dört temel faktörden oluşan çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Bu faktörler, ailenin kariyer karar verme sürecine farklı yollardan müdahalesini veya katkısını temsil eder:

Bilgi Desteği Faktörü: Ailenin kariyer seçenekleri, eğitim yolları ve meslekler hakkında sağladığı doğrudan bilgi ve rehberlik.

Finansal Destek Faktörü: Ailenin eğitim veya kariyer hedeflerine ulaşma yolunda sağladığı maddi imkanlar ve güvence.

Aile Beklentileri Faktörü: Ailenin öğrencinin gelecekteki mesleği veya başarısı hakkındaki açık veya örtük beklentileri.

Değer ve inançlar Faktörü: Ailenin mesleklere, eğitime ve çalışmaya hayatına dair aktardığı kültürel ve kişisel değerler ile inançlar.

Geçerlik

KSAEÖ'nün Türkçe versiyonunun yapı geçerlik çalışmaları, 21 maddelik son hali üzerinden Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak incelenmiştir. DFA sonuçları, ölçeğin dört faktörlü yapılarının teorik modellerle uyumlu olduğunu göstermiştir.

Yapısal eşitlik modellemesi sonucunda elde edilen uyum indeksleri literatürde kabul edilen iyi düzeyde uyum değerleri sergilemiştir (Hu ve Bentler, 1999). Bu indeksler şunlardır: CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi) = 0.96, GFI (Yıllık Uyum İndeksi) = 0.90, ve RMSEA (Yaklaşık Hata Karekökü Ortalaması) = 0.06. Ayrıca, 21 maddenin regresyon katsayıları 0.46 ile 0.86 arasında değişimi belirlenmiştir.

Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerlik çalışmaları kapsamında, KSAEÖ puanları ile Aileden Algılanan Sosyal Destek (AŞD) puanları arasındaki ilişki incelenmiştir (n=182). Pearson Moment Korelasyon tekniği kullanılarak hesaplanan korelasyon katsayısı $r = 0.28$ olarak bulunmuş ve bu değer 0.01 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu pozitif ilişki, aileden algılanan sosyal desteğin kariyer seçiminde aile etkisi ile teorik beklentilere uygun olarak etkili olduğunu göstermektedir.

Güvenirlilik

KSAEÖ'nün güvenirlilik analizleri hem iç tutarlılık katsayısı hem de kararlılık katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. İç tutarlılık için Cronbach'ın Alpha katsayısı kullanılmıştır.

İç Tutarlılık Katsayıları:

Ölçeğin Tümü: 0.77

Bilgi Desteği Faktörü: 0.89

Finansal Destek Faktörü: 0.78

Aile Beklentileri Faktörü: 0.72

Değer ve inançlar Faktörü: 0.83

Test-tekrar test yöntemiyle hesaplanan kararlılık katsayısı, ölçeğin zaman içindeki tutarlılığını göstermektedir. Bu katsayılar iki uygulama arasındaki korelasyonu ifade eder:

Ölçeğin Tümü: 0.83

Bilgi Desteği Faktörü: 0.75

Finansal Destek Faktörü: 0.76

Aile Beklentileri Faktörü: 0.73

Değer ve inançlar Faktörü: 0.75

Elde edilen bu değerler, KSAEÖ'nün hem genel olarak hem de alt faktörler bazında yeterli düzeyde iç tutarlılığına ve zamana karşı kararlılığına sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla hem keşfedici faktör analizi (orijinal çalışmada) hem de uyarlama çalışmasında Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Türkçe KSAEÖ, nihai olarak 21 maddeden oluşmaktadır ve dört faktörlü bir yapıya sahiptir.

Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları, dört faktörlü modelin veri ile mükemmel düzeyde uyum sağladığını göstermiştir. Önemli uyum indeksleri şunlardır:

Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI): 0.96

Yıllık Uyum İndeksi (GFI): 0.90

Yaklaşık Hata Karekökü Ortalaması (RMSEA): 0.06

Bu uyum indekslerinin, psikometrik literatürde (örneğin, Hu ve Bentler, 1999) önerilen kabul edilebilir sınırların üzerinde olduğu görülmüştü ve ölçeğin yapısal geçerliliği teyit edilmiştir.

Araç

Test Türü: Uyarlama Ölçeği

Format: Likert Tipi (Derecelendirme formatı orijinal kaynakta belirtilmemiştir, ancak psikometrik analizler Likert tipini düşündürmektedir.)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Lise Öğrencileri

Yaş Grubu: Ergenlik dönemi (Genellikle 14-18 yaş aralığı)

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki lise öğrencileri örneklemini üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Aile desteği, ergenlik, mesleki gelişim, psikoloji, Cronbach'ın Alpha katsayısı, test-tekrar test, geçerlik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Bağli Kuruluş E-posta Adresleri: uaberkay87@gmail.com (Sorumlu Yazar: Mehmet Berkay Özünlü)

Yazışma Adresi: Belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin adaptasyon çalışması 2015 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için izinler ve olası ücretlendirme bilgileri doğrudan sorumlu yazar (Mehmet Berkay Özünlü) ile iletişime geçilerek öğrenilmelidir.

Orijinal makalenin bağlantısı DergiPark üzerinden erişilebilmektedir: dergipark.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: [kariyer-seciminde-aile-etkisi-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Özünlü, M. B., ve Bacanlı, F. (2015) Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeğinin lise öğrencileri için Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 13-32.

Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır ve bu nedenle burada listelenmemiştir. Maddelerin tamamı için kaynak makaleye başvurulması gerekmektedir. Ölçek, geçerlik ve güvenirlilik analizlerinde toplam 21 madde olarak kullanılmaktadır.